

MUZEUL NAȚIONAL AL AGRICULTURII

CRUCI DE PIATRĂ

POIANA, IALOMIȚA

SEPTEMBRIE – OCTOMBRIE 2020

CONSILIUL JUDEȚEAN IALOMIȚA

https://biblioteca-digitala.ro

Copertă: Detaliu - „Cruci de Piatră, Poiana, Ialomiţa"

Coordonator: Prof. Dr. Gheorghe Petre

Tehnoredactare: Muzeograf, Andreea Panait

Grafică: Muzeorgaf, Teofil Androne

Tipărit de: Tipografia S.C. Casecom S.R.L. Slobozia

Muzeul Naţional al Agriculturii
920031, Slobozia, B-dul Matei Basarab, nr. 10, jud. Ialomiţa
Tel./Fax: 0243-231991, Tel.: 0243-230184
email: mna_slobozia@yahoo.com

https://biblioteca-digitala.ro

Expoziţia "Cruci de piatră" de la Poiana din jud. Ialomiţa se constituie într-un îndemn care, perceput cu atenţie, dezvăluie o dimensiune - neglijată îndeobşte – a artei noastre sacre. Această expoziţie are inevitabilul întoarcerii în timpul convieţuirii oamenilor liberi – moşnenii - pe aceste meleaguri. E un loc al memoriei. Plimbarea privirii de la o imagine la alta, aplecarea atenţiei pe conţinutul textelor, te izbeşte de o răcoare spectrală, care impune respect, dar şi o vagă, greu articulabilă nelinişte. Nimic nu este aici în deplinătate. Totul este urmă a deplinătăţii. Fiecare imagine are atributul vechimii şi virtuozităţii meşterului. Virtuozitatea, meşteşugul trebuiau, deci, obţinute înaintea canoanelor, iar canoanele, odată cunoscute, îşi aserveau, în mod firesc, virtuozitatea. Se poate spune că meşteşugul supravieţuieşte canoanelor: ele nu mai sunt orizontul ideal, ci un trecut imemorabil, inscripţionat în piatră.

Expoziţia ne introduce într-o lume în care istoria, sacralitatea şi arta se îngemănează într-un tragism înălţător. Aduce în prim-plan un spaţiu material şi spiritual, pe lângă care s-a trecut adesea fără a fi observat, cercetat şi pus în valoare. Sunt reunite în această expunere imagini ale crucilor de piatră din Cimitirul de la Poiana, cruci care au fost marcate de vremurile care au trecut peste ele, dar care ne dezvăluie acum oamenii care au trăit aici, oameni liberi, care pot deveni modele în vremurile noastre. Ar trebui să încercăm să privim dincolo de aceste cruci şi să înţelegem că aici, la Poiana, au convieţuit câteva familii de moşneni, ai căror moştenitori spirituali suntem.

Consider că unicul mod de a păstra vie amintirea celor care au trăit pe aceste pământuri este ca, trecând prin Poiana, să te opreşti, să cercetezi vechiul cimitir, să surprinzi realitatea, să strângi pumnii şi să nu rămâi indiferent. Muzeul Naţional al Agriculturii doreşte ca prin această expoziţie să facă oamenii să vibreze, să găsească noi puncte de plecare în interiorul lor, să conştientizăm cu toţii, că, după ce nu vom mai fi, ceva va continua să mai fie, va subzista după noi.

Manager Muzeul Naţional al Agriculturii,
Prof. dr. Gheorghe PETRE

https://biblioteca-digitala.ro

În catalogul de față sunt prezentate cruci de piatră care fac parte din ansamblul cimitirului vechi al satului de moșneni, Poiana, județul Iamița. Acestea au fost studiate într-o campanie de cercetare de teren, inițiată de Muzeul Național al Agriculturii la rugămintea și informațiile oferite de domnul Filip Lucian Iorga *Bărbulescu*, descendent a familiei de moșneni Poienari, familia Bărbulescu.

Astfel începând cu primăvara anului 2019, am fost la fața locului și am putut preleva martori fotografici, chiar mai mult, am reușit să preiau informații privind locurile de relocare a crucilor. Timp de câteva luni, am preluat date și am măsurat crucile din raza satului, cruci care se aflaseră inițial în cimitirul vechi. Localnicii au fost deschiși în a oferi informații despre perioada de mutare a cimitirului și despre satul Poiana, în general.

Ca un fapt amuzant și inedit, pot spune, din experiența proprie, ceea ce înseamnă să citești scrierile de pe aceste cruci de piatră: la fel ca în poveștile din 1001 de nopți, inscripțiile nu *se lasă* descifrate decât într-un moment al zilei, atunci când soarele este într-un anumit punct și fix 5 minute, pe ceas. Din această cauză, am avut plăcerea deosebită de a fi prezentă în acest cimitir la orele 7 ale dimineții, pentru a putea descifra scrierea de pe spatele unor cruci. Am putut, în acest fel, să preiau textul transliterat, text care este cioplit în scriere chirilică, de tranziție sau cu alfabet latin.

În munca de cercetare nu m-am limitat doar la preluarea de martori fotografici și video. Am reușit să îndepărtez, cu o perie și apă, chiar cu mâinile goale câteodată, surplusul de mușchi, licheni, pământ, praf și alte resturi de insecte de pe înscrisuri, fără a afecta nociv suportul litic și doar pentru a ușura și a ajuta la citirea cât mai corectă a înscrisurilor.

După luni de cercetări și mărturii ale oamenilor din sat, pot să confirm că numărul crucilor de secol XIX și început de secol XX, care au făcut parte inițial din cimitirul vechi, trece de 80.

Aspect din cimitirul vechi, Poiana de jos. Iulie 2019. Arhiva foto-video, M.N.A.

https://biblioteca-digitala.ro

Poiana, un sat de moşneni

Pentru a înţelege contextul apariţiei şi întreţinerii acestui cimitir este necesar să înţelegem comunitatea şi locul.

Satul se afla şi se află pe cursul râului Ialomiţa, acolo unde râul făcea un cot foarte strâns în interiorul satului, în judeţul Ialomiţa. Pe aici trecea vechiul drum comercial care venea din zona Sibiului şi mergea spre Dunăre, drum frecventat de cei care făceau transhumanţa. Râul avea aici un vad. Satul este structurat pe lângă nişte *coaste* de deal - denumire populară a formei geografice Râpa Bărăganului.

Administrativ, Poiana a fost o comună care cuprindea localităţile Poiana, Ghimpaţi şi Ivăneşti, înfiinţate de moşneni, până în 1968, când a fost desfiinţată şi reorganizată administrativ. După anul 1968, satul Poiana aparţine de comuna Ciulniţa.

În perioada medievală şi modernă, prin această zonă, direct prin sat, trecea drumul de transhumanţă care venea din zona Transilvaniei şi ajungea până în Dobrogea.

Satul, în epoca modernă, avea şcoală, două biserici, sistem de depozitare în caz de atacuri ale prădătorilor, ale turcilor, destul de frecvente pe perioada secolelor XVIII –XX - tuneluri prin coastele de lângă sat, aşa-zisele *Gropi de Turci,* după cum ne relatează Mihai Gheorghe a lui Moş Călugăru, care facilitau ieşirea în altă parte şi/sau depozitarea lucrurilor de preţ şi hrube de depozitare săpate în pământ, toate întărite cu cărămidă, fierărie, cizmărie, cojocărie, cârciumă, moară, sisteme de irigaţii cu manej, cazan de ţuică etc.

Localnicii se ocupau cu legumicultura, meşteşugăritul, plugăritul, deţineau maşini agricole, batoze, pluguri, locomobile, tractoare, vânturători, dar şi animale de tracţiune pe care le foloseau sau le închiriau, mulţi deţineau şi însemnate suprafeţe de vie.

Poiana, sat de oameni înstăriţi, avea două biserici în secolul al XIX-lea: prima dintre ele datând din secolul al XVIII-lea, Biserica de lemn „Sf. Nicolae"[1] şi cea de-a doua, din 1804, *biserica cea nouă*, biserica de zid.

Zona aceasta a Poienii era o zonă de tranzit. Obştea deţinea punctul de trecere a râului. Aici, Ialomiţa avea cel mai probabil un vad care era ridicat, întărit cu şiruri de cărămizi şi care permitea căruţelor şi turmelor să treacă dincolo, spre Balta Brăilei.

Moşnenii aveau pământ mult şi dispuneau de foarte multe posibilităţi materiale.

Biserica era a comunităţii şi a fost a întregului sat până la ridicarea bisericii noi, biserica de zid. După anul 1804, la biserica de lemn veneau doar moşneni, iar la cea de zid doar clăcaşi. Se mai cunoaşte că aici, la biserica de lemn, slujeau doi preoţi. O situaţie care prezintă puterea financiară a satului, ştiind că în alte sate slujirea se făcea de către un singur preot sau se întâmpla chiar ca un preot să slujească la două biserici.

Cimitirul era în jurul bisericii şi aparţinea tuturor, cu toate că în apropierea lăcaşului de cult au fost îngropaţi ctitori, binefăcători, preoţi cu familiile lor, după cum lesne se poate observa din traducerile textelor de pe crucile de piatră.

---

[1] Monument de arhitectură de clasa A, cu nr. IL-II-m-A-14075. Se află strămutată în prezent în faţa Muzeului Naţional al Agriculturii din Slobozia.

https://biblioteca-digitala.ro

Şcoala din sat, care este prima şcoală din Bărăgan, datează din secolul al XVIII-lea şi a fiinţat mult timp în pridvorul bisericuţei de lemn şi, evident, preoţii şi dascălii au fost învăţători. Mai târziu, găsim şcoala cu două săli de clasă, lângă biserica cea nouă, clădire ce se află încă în uz.

Râul Ialomiţa venea şi separa Bărăganul iar aici, în zona Poiana-Ghimpaţi, se făcea legătura dintre zone, peste Ialomiţa. Locuitorii satului deţineau o parte din aceste puncte de trecere. Opţiunea de a trece pe aici şi nu pe lângă Dunăre era legată tot de siguranţă. Dunărea fiind în luncă, în loc deschis, era mai frecvent atacată de cotropitori, în acest caz turcii.

Comerţul a început să decadă începând cu secolul al XIX-lea, odată cu construirea unui pod peste râul Ialomiţa în zona Sloboziei de astăzi. Acest pod, fiind într-o zonă diferită şi, cel mai probabil, cu taxe mai mici de trecere, a afectat prosperitatea economică a satului Poiana.

În 1938, Mircea Stăncescu scria, în revista *Sociologie Românească* despre acest sat, amintind şi de biserica de lemn, care la acea dată era dezafectată, cu geamurile sparte şi „înăuntru necurăţată de multă vreme”. Stăncescu nu aminteşte de crucile din piatră, care erau, probabil, ceva obişnuit la vremea respectivă, ci doar de piatra de mormânt aflată în pridvorul bisericii.

Înainte de colectivizare, puterea financiară a satului era destul de ridicată, drept dovadă că veneau oameni din alte părţi ale Bărăganului, chiar şi din apropierea Dunării, ca să muncească aici, la câmp, sau chiar să ia teren în arendă.

Fărâmiţarea definitivă a pământului s-a petrecut după 1949: „Până atuncea [locuitorul satului Poiana; n.n.] s-a ştiut stăpân nu argat, nu slugă”, ne spune preotul Marius Ungureanu, informaţii ştiute de la bătrânii satului.

Prin reorganizarea administrativă din 1968, comuna Poiana dispare, iar satele Poiana, Ghimpaţi şi Ivăneşti intră sub administrarea comunei Ciulniţa.

Momentul 1979, sistematizarea Ialomiţei în urma deselor inundaţii provocate, este un subiect încă fierbinte, cu implicaţii subiective. Voi încerca să explic, pe baza cauzelor şi a efectelor, prin documente şi mărturii, cum s-au derulat etapele acestuia.

Totul a început de prin anul 1976, când a fost una dintre cele mai mari inundaţii în ţară şi în zonă, provocată aici de râul Ialomiţa care, la fel ca Dunărea, deţine multă luncă, teren deschis ce îi permite să se mişte şi *să se întindă*. În urma acestui dezastru, la nivel central s-a luat hotărârea ca toate râurile să fie sistematizate, în acest plan intrând, bineînţeles, şi Ialomiţa. Atunci, s-a dat directivă să se regularizeze cursul Ialomiţei, asigurându-i-se un nou curs de apă. Planurile includeau şi satul Poiana. Mai mult decât atât, râul, pe noul scoc, ar fi trebuit să treacă direct prin cimitirul vechi din Poiana şi, respectiv, prin locul unde se afla Biserica de lemn „Sf. Nicolae”, pentru a urma un curs drept către Perieţi. Din această cauză, s-a procedat la înfiinţarea unui nou cimitir pe deal (actualul cimitir al satului Poiana), prin deshumarea de către urmaşi a osemintelor din cimitirul vechi şi reînhumarea în acel nou cimitir. Momentul a fost atât de rapid şi de tranşant, încât au fost situaţii în care decedaţii de mai puţin de un an a trebuit să fie scoşi şi reîngropaţi în noul cimitir. Biserica, aflându-se în cimitir, a fost dezasamblată şi remontată pe o coastă de deal, în alt loc decât cel al cimitirului nou, cu echipe de specialişti de la Muzeul

https://biblioteca-digitala.ro

Județean Ialomița, de la Muzeul Satului „Dimitrie Gusti” și cu ajutorul armatei. Eforturile de salvare a acesteia din calea apelor au fost benefice, mai ales pentru păstrarea sa în forma inițială, monumentul aflându-se, în 1979, într-o stare de degradare destul de avansată: fără acoperiș pe alocuri, cu blănile de lemn de la bază putrezite și cu prezența unor fungi periculoși pentru întreg edificiul. Astfel, odată cu ridicarea sa, în 1979, pe deal, pe terenul de acum al familiei Filimon, s-a procedat la conservarea și la salvarea sa de la prăbușire. Astfel, bisericuța a ajuns punct muzeal, deschis publicului.

Scurt istoric al cimitirului vechi de la Poiana

În secolul al XIX-lea se impune moda crucilor din piatră. Acum, în funcție de capacitatea financiară a comanditarului, s-au adus și s-au sculptat cruci din piatră, înlocuindu-le pe cele vechi din lemn. Pe aceste noi cruci au fost trecute numele tuturor celor înmormântați în locul respectiv, care mai erau cunoscuți. Aceste cruci sunt un fel de cruci pomelnic cel mai relevant textl fiind de pe o cruce din cimitirul vechi: „La astă nouă [nou făcută; n.n.] cruce a robilor lui Dumnezeu: Vasile, Ana, George/Gheorghe, Maria, Neculai, (...)”.

Pe parcursul secolului al XIX-lea, au fost cumpărate și transportate pietre din zona muntoasă și aduse aici. Nu cunoaștem dacă acestea erau sculptate la Poiana sau la carieră, nici dacă meșterii proveneau din zona Ialomiței sau erau și ei aduși odată cu materialul. După primele cercetări, la crucea cu stemă, datată 1839, se distinge un nume de meșter, urmat de înscrisul *Poana/Poanca*, adică Poiana, dar este încă prea devreme să dăm un verdict ferm asupra celor studiate. În schimb, am aflat cum a fost transportată această piatră: cu carul cu patru boi sau cu șase boi, așa cum ne-a relatat Nea Mihai a lui Moș Călugăru', care are informația de la bunicul său.

După 1979, în cimitirul vechi nu a mai fost nimeni înhumat. Acum, acolo se află în jur de 33 de cruci *in situ*. Au mai fost relocate 10 cruci pe deal, în Poiana de Sus, și 27 de cruci în incinta curții Bisericii de zid.

Astăzi, în sat nu există deschidere economică. Drumul comercial a dispărut de mult timp, iar „satul românesc moare încet, dar sigur”(Preot Marius Ungureanu). Peste încă 20-30 de ani, dacă nu conservăm identitatea satului, acesta va dispărea. Biserica și cimitirul țin de identitatea comunității și a satului. Se impune necesitatea unei politici articulate pentru a păstra satul românesc.

Crucile, la locul inițial al cimitirului și bineînțeles locul inițial al Bisericii de lemn „Sf. Nicolae”, sunt acum dispuse în mod haotic. Unele au fost mutate din locul inițial, altele au rămas pe locul lor. Multe sunt culcate la pământ, afundate în pachetele de sol sau aplecate.

Cea mai veche cruce studiată până acum este datată 13 octombrie 1828, iar cea mai nouă este din 1911. Nu ne-ar mira dacă în viitoarele periegheze și cercetări am descoperi și cruci mai vechi.

Terenul din zona cimitirului vechi prezintă denivelări de la excavările făcute pentru exhumarea rămășițelor pământești. Totuși, unele dintre morminte, nemaiavând moștenitori la Poiana, au rămas nedeshumate.

Muzeograf, Andreea Panait

https://biblioteca-digitala.ro

Crucile din piatră de la Poiana. Particularități, similitudini.

Crucile sunt de rit funerar şi se încadrează între începutul secolului al XIX-lea până la începutul secolului al XX-lea.

Toate crucile sunt din piatră, excepţie făcând două, care sunt turnate în beton. Unele dintre ele prezintă urme de glazură roşie, verde sau albastră, ce denotă faptul că au fost decorate cu culori. Elementele de pe cruci sunt sculptate prin excizare şi/sau incizare. Piatra prezintă o granulaţie mai fină şi mai densă decât la majoritatea crucilor din zona Bărăganului, informaţie care ne poate ajuta, în viitor, la identificarea carierei de unde a fost adusă. Crucile sunt, în general, sculptate de meşteri în mod artistic şi prezintă elemente de o rară frumuseţe, în tonul epocii, fapt care dovedeşte capacitatea financiară şi cultura comanditarilor.

Din multitudinea de cruci analizate în campania de cercetare am făcut o selecţie a celor mai reprezentative din punctul de vedere al traducerii, al elementelor prezente şi al frumuseţii artistice, pentru a le prezenta în expoziţie, însoţindu-le de martori fotografici.

Fotografiile conţin transliteraţia textului, numerotat pe rânduri. Acolo unde nu am putut identifica grupul de litere sau litera, din varii motive de conservare, am convenit să folosesc acest însemn: „(...)”. Acolo unde nu este sigură transliteraţia/traducerea am folosit acest însemn: „?”. Transliteraţia este urmată de o transcriere/traducere a textului de pe cruce, care să faciliteze înţelegerea lui.

Dimensiunile crucilor sunt în centimetri. Descrierea şi indicaţiile sunt realizate în funcţie de poziţia privitorului. Transliteraţia şi traducerea, precum şi datele de identificare sunt preluate şi realizate de mine. Abrevierile folosite pentru dimensiuni sunt: H - înălţime; l - lăţime; Gr - grosime.

Aspect din Cimitirul vechi, Poiana de Jos, înainte de curăţarea terenului, aprilie 2019. Arhiva foto-video, M.N.A.

https://biblioteca-digitala.ro

Tipuri de cruci. Generalităţi

În cimitirul vechi din Poiana există diferite tipuri de cruci, pe care le putem clasifica astfel: cruci pomelnic, cruci treflate, cruci gemene, în formă cruce coloană a cerului.

Prezenţa elementelor şi a motivelor pe crucile din piatră se pierde în negura vremii. Cunoaştem, totuşi, că sunt copiate de pe coloanele funerare, de pe coloanele de susţinere a cerului şi de pe troiţe – obiecte folosite pentru a delimita, a lega în acelaşi timp şi a descifra lumea sacră de lumea profană.

Dispunere cruci de piatră relocate din Cimitirul Vechi în curtea Bisericii de zid, Poiana de jos, Ialomiaţ, aprilie 2019. Arhiva foto-video, M.N.A.

https://biblioteca-digitala.ro

Elemente şi motive întâlnite pe crucile de piatră

Talpa de susţinere a cerului – element întâlnit mai ales pe crucile de rit funerar, sub diferite forme: trunchi de piramidă, cu baza mare în sus sau în jos, paralelipiped, acoperiş în două ape. Este elementul care se regăseşte deasupra braţului superior al crucii.

Soarele şi semnul astral– elementul care se regăseşte la răscrucea braţelor crucii, de cele mai multe ori înscris într-un cerc. Desemnează pe „Sfântul Soare?, zeitate precreştină preluată de creştinătate; prerogativele îi sunt atribuite Domnului nostru Iisus Hristos. Prezintă număr par de raze: 4 sau 6.

Crucea de susţinere a cerului – cruce latină sau greacă, cu sau fără postament; se regăseşte în diferite locuri pe suprafaţa crucii propriu-zise: ca literă, pe talpa de susţinere a cerului, pe spatele crucii, la răscrucea braţelor etc.

Cosmosul – arc de cerc sau semicerc cu linii concentrice sau model de zig-zag care se află, de obicei, în partea superioară a crucii, peste crucea de susţinere a cerului, şi care delimitează spaţial ideea de infinit.

https://biblioteca-digitala.ro

Crucea discoforă –crucea în cerc, o imitare a troiţelor discofore. Se prezintă prin arcuri de cerc la fiecare colţ al răscrucii braţelor, formând un disc solar separat în 4 părţi.

Bradul – cu crengi îndreptate în sus, cu imitarea coroanei de frunze, simplu, cu puncte la terminarea fiecărei crenguţe, bradul este prezentat frontal, pe braţele laterale sau pe talpa de susţinere a cerului. Bradul desemnează pomul mortului, pomul vieţii sau bradul cosmic, este prezent în ciclul vieţii, atât la naştere, cât şi la cununie şi nelipsit, în diferite forme, la ritualul funerar.

Zig-zag-ul – prezent, de obicei, pe talpa de susţinere a cerului, este o înşiruire de triunghiuri masculine şi feminine care marchează locul de întrepătrundere a cerului cu pământul.

Pasărea suflet – element preluat de pe stâlpii de mormânt, atribuit tinerilor de sex masculin necăsătoriţi, numiţi şi *nelumiţi*. În unele zone, pe turta mirelui la cununie se modelează din aluat pupeze – păsări. Aceşti tineri, decedaţi necăsătoriţi, nu au trecut printr-o etapă, printr-un moment principal al vieţii: cununia/căsătoria. Din această cauză, pe crucile lor sunt reprezentate păsări-suflet, iar apropiaţii dau de pomană împletitura specifică de pe turta mirelui.

https://biblioteca-digitala.ro

Elementul de terminare a coloanei funerare phallusoforme – se regăseşte sub formă de acoperiş sau este mimat printr-un unghi dublu sau triplu, de obicei pe braţul superior. Imită un element de pe vechile coloane funerare. Este, evident, un element precreştin, ţinând de cultul fertilităţii.

Şarpele cu gura deschisă – încă nu am reuşit să identific motivul prezenţei sale pe cruce. E realizat artistic, dar în mod stilizat, având la terminarea cozii, în partea de jos a braţului inferior al crucii, un cerc. Corpul este prezentat în mod meandric, gura fiind îndreptată spre braţul lateral.

Cele trei ceruri susţinute de cruce – element ce se află pe talpa de susţinere a cerului şi desemnează 3 ceruri din totalul de ceruri amintite în filosofia creştină.

Elemente de pe coloanele funerare antropomorfe – discurile dispuse în cruce, ce se regăsesc de obicei în apropierea sau la răscrucea braţelor, relevând forme geometrice umanizate.

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Prezintă elemente: talpa de susţinere a cerului – un trunchi de piramidă cu baza mare sus, cu trei linii paralele de jur împrejur, reprezentând cele 3 ceruri susţinute de crucea sacră; Soarele cu 6 raze, înscris într-un cerc, la răscrucea braţelor superior şi laterale. Prezintă înscris în alfabet chirilic: braţ superior - INŢIO; braţ superior - IS HS; braţ lateral stânga - NI; braţ lateral dreapta - KA, înscrise în cerc. Prezintă înscris cu alfabet chirilic, prin excizare, pe braţul stâng, lateral: 1831 IOLIE 2. Dimensiuni: H - 205,5; l - 76; Gr - 22.

Transliteraţie înscris braţul inferior frontal:

1. MIREA:ERI
2. LAACEAS
3. TĂSFĂ
4. NTĂ.CR
5. UCE:ODE
6. HNEŞTE:RO
7. BULUIDU
8. MNEZEU:M
9. AREA:PREZ:
10. TERA(?):SUL
11. TANA:TE
12. DOR:DU
13. MITRU:
14. SCARLAT
15. MIRA:CALICI(?)
16. DOBRE:Ş
17. CUTOTNM

TRADUCERE: Mirea Erei/Preot. La această sfântă cruce odihneşte robul lui Dumnezeu: Maria, prezbitera Sultana, Teodor, Dumitru, Scarlat, Calici?, Dobre şi cu tot neamul.

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Prezintă urme de glazură de culoare verde pe braţul superior şi pe braţele laterale. Prezintă elemente: talpa de susţinere a cerului – un trunchi de piramidă cu baza mare sus, cu colţurile superioare uşor teşite, cu doi brazi incizaţi şi un înscris, „1900”, realizat prin excizare, încadrate într-un chenar realizat prin incizare; Cruce latină cu soclu cu 3 trepte, imitând crucea discoforă, înconjurată de o coroană de spini, la răscrucea braţelor superior şi laterale, realizate prin excizare. Prezintă înscris în alfabet latin: braţ superior - ISHR; braţ lateral stânga - NI; braţ lateral dreapta - KA şi elemente vegetale şi geometrice. Traducere: IS HR NIKA-Iisus Hristos Biruitorul. Prezintă înscris cu alfabet latin, prin incizare, pe braţul inferior, lateral, urme de glazură verde. Dimensiuni: H - 203; l - 67,5; Gr - 18,5.

Transliteraţie înscris braţul inferior:

1. NICOLAEE
2. RINA(?) DUM
3. ITRU MIHA
4. ICA BARBU
5. TINCA
6. ACIA INVOS(?)
7. TRA MEAZE
8. CE ROZAAM
9. NUMERAT
10. CE EŞTI AM
11. FOST ŞICE SU
12. NT AI SE’ FII
13. AM(...)
14. CETEŞTE(?) SEM
15. NATURA ME
16. ALA MINEG(?)
17. ANDEŞTE SINII
18. (...)

TRADUCERE: Nicolae, Erina, Dumitru, Mihaica, Barbu, Tinca. Acia (...) mea zece roze am numărat. Ce eşti am fost şi ce sunt ai să fii. (...) citeşte semnătura mea la mine gândeşte sinei?

https://biblioteca-digitala.ro

Transliterație braț inferior lateral dreapta:

1. LEANCA
2. MARIA
3. GHEOR
4. GHE
5. CAICO/GLIGO?
6. RE: O(...)
7. NASCO
8. 22
9. NOEM
10. BRIE
11. 1889
12. INCET
13. AT DIN
14. VIAȚA
15. LA 1
16. OCTOM
17. BRIE
18. 1899
19. POIANA

TRADUCERE: Leanca, Maria, Gheorghe, Gligore? (...) născut 22 noiembrie 1889, încetat din viață la 1 octombrie 1899, Poiana.

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Prezintă elemente: talpa de susţinere a cerului – un trunchi de piramidă cu baza mare sus, cu un model de brad incizat dispus orizontal, pe toată suprafaţa frontală a tălpii cerului; Soarele – la răscrucea braţelor, realizat prin excizare, cu 6 raze, înscris într-un cerc. Pe braţul superior prezintă un unghi triplu. Prezintă înscris în alfabet chirilic: braţ superior - ISHS; braţ lateral stânga - NI; braţ lateral dreapta – KA, înscrise în câte un cerc. Dimensiuni: H - 135; l - 61; Gr - 23,5.

Transliteraţie înscris braţ inferior:

1. LAACEASĂ
2. SFĂCRUCE
3. ESTEROB
4. LUIDMNZU
5. IONSAF:
6. TAIOANA
7. PASCMAGEA
8. NELDELC
9. DRAGNA:
10. STOEANPA
11. CEAPETRE
12. (...)

TRADUCERE: La această sfântă cruce este robul lui Dumnezeu Ion, Safta, Ioana, Pasc(a/u?), Magea?, Neldelc(u?), Dragna:, Stoean, Pacea, Petre (...).
Prezintă înscris pe braţul stâng, lateral: 1866 (...).

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră, înclinată pe spate (privită frontal), uşor stânga. Prezintă postament iniţial. Prezintă elemente: stema Ţării Româneşti – „în partea centrală a crucii, într-un câmp de formă romboidală, având extremităţile decorate cu ornamente vegetale, este redat însemnul heraldic al domnilor ţării Româneşti: o pasăre (corb?) în profil spre senestra, stând deasupra unei coline, cu aripile desfăcute şi capul întors, având în cioc o cruciuliţă cu extremităţile lăţite"[1]. Câmpul de formă romboidală face legătura cu înscrisul de pe braţele superior şi laterale prin ornamente vegetale. Modelul este realizat, prin excizare, în mod artistic. Înscris greu lizibil, din cauza muşchiului depus. Pe spatele crucii: elemente vegetale sub formă de vrejuri, artistic realizate, alături de un grup de litere, cel mai probabil iniţiale: 1. R; 2. Ş; 3. MI; 4. P(...)TP; 5. EGĂ (transliteraţie parţială, înscris greu lizibil). Acestea sunt dispuse în centru, la răscrucea celor trei braţe: superior şi stânga/dreapta. Dimensiuni: H cu soclu - 176; l - 76,5; Gr - 25,5.

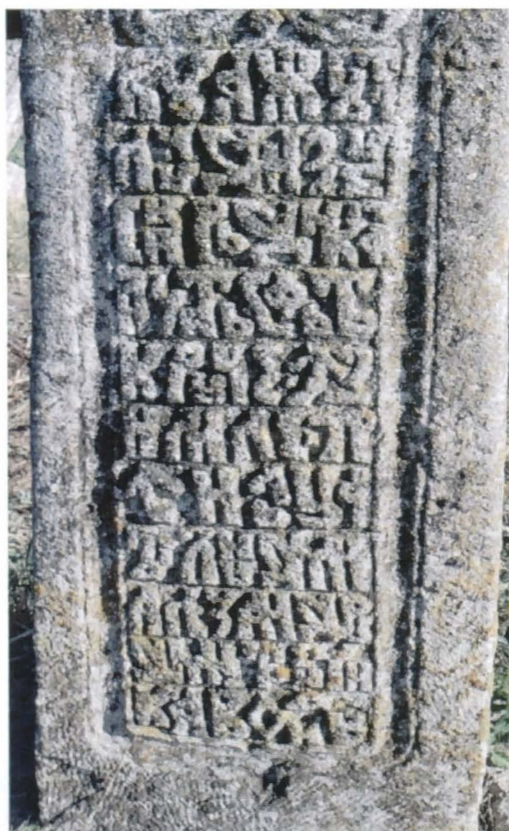
---

[1] Descriere realizată de Dr. Tudor-Radu Tiron, membru asociat al Academiei Internaţionale de Heraldică, membru al Comisiei Naţionale de Heraldică, Genealogie şi Sigilografie a Academiei Române.

https://biblioteca-digitala.ro

Prezintă înscris în alfabet chirilic pe braţele superior şi laterale: braţ superior - INŢIO; braţ superior - IS HS; braţ lateral stânga sus - OT?, jos - LIV/LIC/LIEA/JIV/ÎNCEA? şi NI; braţ lateral dreapta sus - MA/VA?, jos - M şi KA. „NI” şi „KA” sunt încadrate în cercuri din vrejuri vegetale.

Prezintă înscris cu alfabet chirilic realizat prin excizare, pe braţul inferior frontal şi pe laterale stânga/dreapta. Literele sunt organizate astfel încât să încapă în spaţiul dat, într-un mod artistic elevat.

Transliteraţie braţ inferior frontal:

1. CUAJUT
2. LUIDMNZEU
3. SAURĂDICAT
4. ACEATĂSFĂTĂ
5. CRUCE:ÎNZ
6. ILILE.PR
7. ÎNĂLŢA
8. TULUIDMN
9. ALEXANDRU
10. DMITRUGI
11. CAVOIVD(?)

TRADUCERE: Cu ajutorul lui Dumnezeu s-au ridicat această Sfântă Cruce în zilele prea înălţatului Domn Alexandru Dumitru Ghica Voievod[1].

[1] Alexandru II Dimitrie Ghica (1796-1862), domnitor al Ţării Româneşti în perioada 1834-1842 şi caimacam (1856-1858), www.ghika.net (accesat ianuarie 2020).

https://biblioteca-digitala.ro

Transliteraţie braţ inferior lateral dreapta:

1. CUTĂTĂ
2. CHELTUIALA
3. AFĂCUT
4. ALEXA
5. NDRUS
6. PREHODI
7. NAMIH
8. ALEABAR
9. BUEREU
10. PL(Ă?)DUC
11. E:(O?)DRA
12. CEERE(...)

TRADUCERE: Cu tătă/toată cheltuiala a făcut Alexandru spre hodina (odihna lui; n.n.) Mihalea Barbu Ereu (...)

Transliteraţie braţ inferior lateral stânga:

1. GEOG:
2. STAN?A
3. B/V?EIPD?
4. CREA/ÎSTA
5. ANCG(...)I
6. ST(...)R(...)
7. TIOGU
8. MEAŞ(TER?)
9. VLA(...)PO
10. ANCRB/V?
11. 1839

TRADUCERE: George/Gheorghe, Stana, (...), Crâsta/Cârsta, Anca?, (...), (...), (...), meşter?, Vlad?, Poiana/Poanca, RV/RB(?), 1839.

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Este înclinată pe spate (privită frontal) şi uşor stânga, prezintă postament iniţial. Prezintă elemente: Talpa de susţinere a cerului – trunchi de piramidă cu baza mare sus, frontal prezintă un zig-zag dublu realizat prin incizare, modelul de jos este dispus *în oglindă*, inversat, cu o linie orizontală dispusă central şi linii verticale dispuse astfel încât să formeze cruci; Soarele este realizat prin excizare/incizare, înscris într-un cerc, cu 6 raze, la răscrucea braţelor. Pe spatele crucii: elemente vegetale sub formă de vrejuri şi flori, ghiocei, dispunerea fiind în formă de cruce. Prezintă pe laterala braţului drept: „1865". Prezintă înscris în alfabet chirilic pe braţele superior şi laterale, încadrat în cercuri: braţ superior - IS; braţ stâng - NI; braţ drept - KA. Neîncadrat în cerc: braţul inferior - HS. Dimensiuni: H - 150; l - 61; Gr - 22.

Transliteraţie braţ inferior frontal:

1. AICEASĂH
2. ODICNEŞTE
3. ROBILUI
4. DMNEZE
5. UMARIEA
6. VOICUIL
7. NCAVASI
8. LENECU
9. LAI.ANI
10. CAVARV.
11. ŞICUTO
12. TUNMU?

TRADUCERE: Aicea se odihneşte (odihnesc; n.n.) robii lui Dumnezeu Maria, Voicu, Ilinca, Vasile, Niculai, Anica, Varvara(?) şi cu tot neamul.

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră cu următorul element: Talpa de susţinere a cerului – trunchi de piramidă cu baza mare în sus, cu înscris „18? - stânga ?i „94? - dreapta. Traducere: 1894Prezintă elemente specifice: Pasărea-suflet plasată pe braţul superior frontal, îndreptată cu capul în jos, dedesubt prezintă înscris: IS(...) HS; Bradul – arborele cosmic, care este prezent de două ori, atât pe braţul stâng, cât şi pe braţul drept; Crucea latină cu postament, pe care o regăsim la răscrucea braţelor. Înscris în alfabet chirilic, prin excizare, pe braţul inferior frontal. . Dimensiuni: H - 109; l - 56; Gr - 18,5.

Transliteraţie:

1. POMINEŞTE
2. DOMNEAMEU?
3. AL(...)DOUMI
4. TRUIONUŢ?D?
5. EDUR/COA?DEA
6. SMARANDA
7. SILAMIRAMIRA
8. IOANA(...)
9. CASIRINAD(...)
10. ICUGEORGE(...)
11. TOMANI(...)
12. (...) - afundată în pachetele de sol.

TRADUCERE: Pomeneşte Doamne al meu? (...), Dumitru, Ionuţ(?), Dedu?, Roadea/Coadea?, Smaranda, Sila, Mira, Mira, Ioana, (...), Irina, (...), George/Gheorghe, Toma, (...).

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Prezintă elemente: Talpa de susţinere a cerului, de formă paralelipipedică; Soarele cu 6 raze, înscris într-un cerc, la răscrucea braţelor. Elementele şi înscrisul sunt realizate prin excizare. Înscrisul este în alfabet chirilic, greu lizibil. Prezintă înscris: braţ superior - IS HS; braţ lateral stânga - NI; braţ lateral dreapta - KA. Traducere: IS HR NIKA.
Pe braţul drept, lateral, prezintă o cruce mică cu braţe egale, incizată. Pe spate, pe braţul lateral (în dreapta privitorului) prezintă nişte iniţiale: NIV? Dimensiuni: H - 147; l - 50; Gr - 21.

Transliteraţie braţ inferior frontal:

1. LASTĂ
2. NOĂC
3. RUCE:
4. AROBI
5. LUIDMN
6. EZEU:
7. VASILE
8. ANAGEO
9. RGEMAR
10. REANECU
11. LAIA?(...)

Se continuă, îngropată în pachetele de sol.
TRADUCERE: La astă nouă cruce a robilor lui Dumnezeu: Vasile, Ana, George/Gheorghe, Maria, Neculai, (...)

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Cruce pe sol. Înscris realizat prin excizare. Prezintă talpa de susţinere a cerului, cu înscris realizat prin excizare: „1881?. Prezintă înscris cu alfabet chirilic pe toate braţele, frontal, primele două rânduri fiind dispuse astfel încât golul dintre grupul de litere să formeze o cruce greacă. Spatele şi lateralele crucii nu pot fi cercetate momentan. Este posibil să prezinte înscris. Dimensiuni: H cu postament - 170; l - 58; Gr - minimum 10.

Transliteraţie:
1. IS HS
2. NI KA
3. ACEASTĂ
4. SFÂNTĂCRUCESAURI
5. DICATDIE?SVEDU (...)
6. PETREDASCĂLUSANU
7. CHIRAIONUANCADUMIT
8. RUNECOLEA?BĂ
9. LAŞAANA
10. ŞTEFANA
11. MARICEL?
12. GERGU/GHERGUIEI?
13. MATIUŢ
14. LANNA
15. DUMITRA?
16. IDACU(...)
17. IANAFLO
18. RAMUŞA
19. TAN?AU?
20. MATIUTO
21. MARIS(...)A
22. ILICA(...)

TRADUCERE: Această Sfântă cruce s-au ridicat de S.Vetu (...), Petre Dascălu, Sanu?, Chira, Ionu, Anca, Dumitru, Necolea?, Bălaşa, Ana, Ştefana, Maricel?, Ghergu, Mateiuţ, Lana?, Dumitra, Iana, Flora, Muşat, Ana?, Mateiuţ, Marisa, Ilinca?(...).

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Cruce pe sol. Posibil crucea familiei strămoşilor domnului Filip-Lucian Iorga *Bărbulescu.* Prezintă postament. Element vizibil: Talpa de susţinere a cerului. Crucea este cu partea frontală pe pământ. Prezintă înscris chirilic pe braţul inferior, vizibil doar pe ambele laterale. Pe braţul din dreapta, lateral: 1. 1868, 2. MAIO, 3. 30. Traducere: 30 mai 1868. Dimensiuni: H - 205; l - 78,5; Gr - 23.

Transliteraţie braţ inferior, lateral stânga:

1. AICEA? ŞADE
2. BARBU
3. EREI
4. VOICA
5. PRE:RA
6. DUNAT
7. ALIA:
8. DRAGOM
9. IRUEL
10. ENCA:
11. TUDO
12. RACHE
13. ELEN
14. CA:ŞI?

Transliteraţie braţ inferior, lateral dreapta:

1. ELENCA
2. PREZ:B
3. ARBU
4. IOANA
5. M
6. DUM
7. ITRU(...)
8. IRCA
9. Z?INCA
10. IOANA
11. RADU
12. EREIV
13. LĂDA.A
14. PREZ:

Posibil crucea familiei strămoşilor domnului Filip-Lucian Iorga *Bărbulescu.*Cruce pe sol. Iulie 2019. Arhiva foto-video M.N.A.

TRADUCERE: Aicea şade Barbu Erei, Voica prezbitera, Radu, Natalia, Dragomir, Elenca, Tudorache, Elenca şi Elenca prezbitera, Barbu, Ioana, Dumitru, Chirca?, Zinca, Ioana, Radu Erei, Vlăda a prezbiterii/Vlăda prezbitera?

https://biblioteca-digitala.ro

Cruce din piatră. Cruce geamănă, se regăseşte sub denumirea de cruce pereche şi simbolizează unirea principiului feminin cu cel masculin într-un întreg. Este realizată dintr-o singură bucată de piatră. Braţele laterale sunt făcute dintr-o singură bucată. Crucile sunt realizate fără a se fi lăsat gol între ele. Prezintă înscris chirilic prin incizare. Cruce stânga: braţ superior - IS; braţ stâng - NI. Cruce dreapta: braţ superior - HS; braţ stâng - KA. Prezintă elemente: Talpa de susţinere a cerului – uneşte cele două cruci şi este în formă de acoperiş, prezintă zig-zag cu puncte la deschiderea unghiurilor, realizat prin incizare; Soarele, prezent de două ori, la răscrucea braţelor fiecăreia dintre cele două cruci, este realizat prin incizare şi are 6 raze; Cruce latină realizată prin incizare, se află la răscrucea braţelor, între cele două rozete solare. Prezintă înscris incizat pe braţul drept, lateral - „1874". Dimensiuni: H - 55; l - 47; Gr - 13.

Transliteraţie braţ inferior, cruce stânga:

1. NECU
2. LAIO
3. TOMA
4. MAI(...)

TRADUCERE: Neculai, Toma, (...)

Transliteraţie braţ inferior, cruce dreapta:

1. PARAS
2. CHIVA
3. ZĂION
4. AL(...)

TRADUCERE: Paraschiva, Zion?, (...)

https://biblioteca-digitala.ro

Bibliografie:

Arhiva M.N.A., fotografii şi casete video-cercetare de teren Poiana sat, iulie-octombrie 2019;

Iorga, Filip-Lucian, Panait, Andreea, Moşnenii Bărăganului, Istoria Crucilor din piatră de la Poiana, judeţul Ialomiţa, Editura Corint, 2020;

Necşulescu, Dorinel, Preot, Scărlătescu, Adrian Lucian, Preot, Catagrafia bisericilor şi preoţilor din judeţul Ialomiţa, la anul 1810, Buzău, Editura Editgraph, 2018;

Oprişan, Ion, Troiţe româneşti. O tipologie, Bucureşti, Ed. Vestala, 2003;

Pârnuţă, Gheorghe, Istoria învăţământului din judeţul Ialomiţa, Vol. I (1300-1918), Slobozia, 1977;

Stăncescu, Mircea, Un sat de foşti moşneni din Câmpia Românească: Poiana de lângă Ialomiţa, în *Sociologie Românească*, Anul III, nr. 7-9, iulie-septemvrie, 1938.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Muzeul Naţional al Agriculturii

920031, Slobozia, Bdul Matei Basarab, nr. 10, jud. Ialomiţa

Tel/fax: 0243/231991, tel: 0243/230184

e-mail: mna_slobozia@yahoo.com

www.muzeulagriculturii.ro

https://biblioteca-digitala.ro